

Musikterapi – Flygtninge

Nana Hostrup Mørch

Kandidat i musikterapi, blandt andet ansat som konsulent på Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre i København, samt i Vestsjællands Amt i projekt med traumatiserede flygtninge.

Oversigt

Indenfor flygtningeområdet er musikterapi stadig en ny behandlingsform, men den vinder mere og mere indpas, og der er stor interesse for at bruge musikterapi. I to afholdte seminarer i København og Aalborg 2002 om musikterapi som behandlingstilbud for flygtninge og torturoverlevende, blev der indenfor flygtningeområdet udbredt viden om musikterapi, og forskellige samarbejder blev efterfølgende etableret.

I skrivende stund er der ca. 5–6 musikterapeuter i Danmark der arbejder indenfor flygtningeområdet. Blandt arbejdsstederne er Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre i København, SYNERGAIA i Herning, Dansk Røde Kors og Flygtningehjælpens Integrations Netværk. I Sorø kommune tilbydes der musikterapi til nogle af de traumatiserede flygtninge der bor i kommunen. Desuden har nogle musikterapeuter der er ansatte i psykiatrien også kontakt med flygtninge. De fleste ansættelser er timeansættelser gennem konsulentarbejde.

Indenfor flygtningeområdet er det oplagt både at arbejde med individuelle og gruppeforløb. Der er dog en tendens til, at det især er gruppeforløbene der er fokus på,

da det er ressourcebesparende, og man når flere på mindre tid, end ved individuelle forløb.

Hvad er målet, og hvorfor musikterapi? Mange flygtninge kan have svært ved at tale om de oplevelser de har haft, fordi det kan være meget skamfuldt, især hvis de også har været udsatte for tortur. Her kan musikken være en måde at udforske, udtrykke og bearbejde følelser og oplevelser der kan være svære umiddelbart at tale om. Musik fra klientens kultur kan indgå som en del af terapien, og give klienten mulighed for at udtrykke sin identitet og kulturelle baggrund. Som i andre former for terapi med flygtninge, bruges der også tolk i musikterapi når klienterne ikke taler dansk. I musikterapi har terapeut og klient dog musikken som et fælles 'sprog', hvor det derfor er muligt for klient og terapeut at kommunikere direkte med hinanden.

På behandlingssteder for flygtninge er der ansat et tværfagligt team, og som musikterapeut arbejder man typisk sammen med en fysioterapeut eller afspændingspædagog, en socialrådgiver, og nogle gange en læge, psykiater eller psykolog, hvor der tilrettelægges et tværfagligt behandlingsforløb for den enkelte klient.

Psykoedukation, et gruppeforløb med flygtningebørn

Nana Hostrup Mørch

“Jeg ønsker mig at blive en stor tyk mand og få en tyk kone!” Dette var ønsket fra en 7 årig afghansk dreng der deltog i et psykoedukationskursus sammen med sin familie, og andre afghanske familier på Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre i København. Børnene var i gang med en samtale om deres ønsker, da drengen kom med sit ønske. Ønsket var selvfølgelig ret morsomt, men det ramte også noget væsentligt og almenmenneskeligt i relation til disse flygtningebørns ønsker for fremtiden: ønsket om en familie, om at være stor og stærk, og kunne klare sig i verden.

Psykoedukationskurserne forløber over 2-3 weekender, og der deltager 4-5 flygtningefamilier. Overordnet sættes der fokus på at udveksle viden og erfaringer, stimulere og styrke ressourcer hos familierne, og at familierne får udtrykt deres ønsker, så de oplever håb og muligheder for fremtiden. I kurserne deltager en psykolog, en fysioterapeut, en læge, en familiebehandler, en musikterapeut, en musikpædagog, samt to tolke.

Jeg arbejder primært med børnene og de unge. Jeg lægger stor vægt på at musikken fylder meget, blandt andet fordi vi på den måde kommer udover sproglige barrierer, enten fordi nogle af børnene kun taler lidt dansk, eller er for generte til at sige så meget. Musikken er med til meget hurtigt at skabe følelsen af at være i en gruppe, fordi vi er fælles om noget. Når børnene mødes gennem det at improvisere musik, behøver de ikke tænke på om de er afghanere, irakere, danskere eller noget helt fjerde, og det er tydeligt at mærke den befrielse det er for dem at kunne være MIG, uden nødvendigvis at skulle tænke over hvad det er, men mere at være i det.

For at hjælpe til at skabe kontinuitet i børnenes oplevelse af verden og sig selv, arbejder jeg med at trække nogle tråde fra børnenes fortid, til nutiden og frem i fremtiden, ud fra overskrifterne: “Det der gør mig glad”, “det der gør mig ked af det”, “det jeg savner” og “det jeg ønsker mig”. Jeg arbejder med disse overskrifter ved hjælp af improvisationer, musiklytning, sangskrivning, samtale og tegning. Familiernes ønsker fungerer som en rød tråd gennem det psykoedukative kursus, og den sidste dag på kurset fremlægger mændene, kvinderne, de unge og børnene deres ønsker for hinanden. Børnene laver et stort ønsketræ, som alle deres ønsker skrives på. Det er ønsker for dem selv, for fremtiden, for deres forældre, for deres søskende og for livet generelt.

Børnene skriver også en sang om ønsketræet, som de optræder med den sidste dag.

Ved at arbejde med de fire følelser: glad for, ked af, savner og ønsker, skabes der bevægelse og kontinuitet i børnenes narrativer, hvor de får en fornemmelse af at tilhøre en fortid, en nutid og en fremtid. Identitet forstået som narrativ konstruktion giver børnene mulighed for at skabe orden i forhold til deres historie. Børnene udforsker narrativer, der kan give dem mulighed for, ved hjælp af fantasien, at forestille sig nye handlemuligheder, alternative perspektiver, samt erfare ubrugte ressourcer. Dette kan være med til at de kan genvinde kontrol i forhold til deres identitet, omverden, samt selv være med til at påvirke deres fremtid og derved give håb i forhold til fremtiden.

Og hvad enten man ønsker sig at blive en stor tyk mand, få en tyk kone, at blive bedst til at stå på skateboard eller et sikkert liv, så har de børn jeg arbejder med en masse ønsker at gå videre med i livet – ja, én pige ønskede sig faktisk hele ønsketræet!

Litteratur

- Elklit, Ask m.fl. (2001) *Psykoedukation for flygtninge*. Psykologisk Pædagogisk Rådgivning 38(5), 327-390.
- Flygtningehøjskolen (1998) *Psykosociale kurser for flygtningefamilier*. Dansk Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp, Red barnet & Pædagogiske Psykologers Forening.
- Petersen, Nana Hostrup (2001) *Interkulturel musikterapi*. Projekt i musikterapiteori og forskning (niveau II), Aalborg Universitet
- Stige, Brynjulf (2003) *Culture-Centered Music Therapy*. Gilsum, NH: Barcelona Publishers.